

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата економічних наук, доцента

СОКОЛОВОЇ Алли Олександрівни

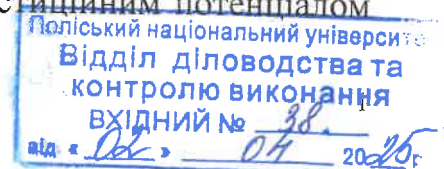
на дисертаційну роботу **ПРИСЯЖНОЇ ТЕТЯНИ ТЕМУРІВНИ**
на тему «**Управління інвестиційним потенціалом територіальних
громад на засадах діджиталізації**», подану на здобуття ступеня
доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент» Поліського
національного університету

Дослідження, результати якого представлені у поданій до захисту дисертації **Присяжної Тетяни Темурівни «Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації»** є актуальним і присвячене розв'язанню важливих для аграрного сектора економіки науково-теоретичних і практичних проблем.

1. Актуальність теми дисертації і її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

За умов глибоких трансформацій та децентралізації територіальні громади набувають нової ролі як повноцінні соціально-економічні суб'єкти, розвиток яких значною мірою визначається їх здатністю мобілізувати внутрішні та залучати зовнішні інвестиції. Володіючи значним ресурсним потенціалом, громади часто не можуть продемонструвати їх якомога ширшому колу потенційних інвесторів, втрачаючи при цьому можливості залучення додаткових фінансових ресурсів. У цьому контексті діджиталізацію слід розглядати як ключовий інструмент інвестиційного розвитку територіальних громад. Формування ефективної комунікації між громадами та інвесторами на основі діджитал-інструментів не лише забезпечить їх розвиток, але й сприятиме відновленню сільських територій та країни в цілому після війни.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок, що дослідження **Присяжної Т.** відносно обґрунтування теоретико-методичних положень і розробки практичних рекомендацій щодо управління інвестиційним потенціалом

територіальних громад на засадах діджиталізації набуває особливо важливого значення.

Наукові результати та висновки, викладені у дисертаційній роботі відображають результати наукових досліджень, проведених відповідно до плану науково-дослідних робіт Поліського національного університету МОН України за темою: «Стратегічне управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем в умовах євроатлантичної інтеграції України та глобалізації» (номер державної реєстрації 0121U107527; 2021–2025 рр.), у межах якої автором розроблено практичні рекомендації щодо управління інвестиційним потенціалом територіальних громад із застосуванням цифрових технологій.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Присяжної Т. базуються на комплексному підході до аналізу об'єкта дослідження.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і пропозицій, сформульованих у дисертаційній роботі, підтверджуються апробацією основних положень та результатів дослідження на науково-практичних конференціях, низкою наукових методів, використаних автором, а також широкою інформаційною базою за темою дисертаційного дослідження. Зокрема, автором застосовано абстрактно-логічний, історико-економічний, індексний методи, методи інтегрованого аналізу, панельно-регресійного, соціометричного опитування, SWOT-аналізу тощо. Інформаційною базою дослідження слугували нормативно-правові акти України, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України та статистичних органів інших держав і міжнародних установ, звіти Open Data Maturity офіційного європейського порталу даних, регіональні стратегії розвитку та ін.

3. Наукова новизна і практичне значення результатів дослідження.

Оцінюючи новизну наукових положень дисертації, винесених на захист, слід зазначити, що вона представлена наступними результатами:

- запропоновано концептуальний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на основі структуризації вхідних даних у

розрізі ієрархічних рівнів, а саме: міжнародного (прямі іноземні інвестиції), загальнонаціонального (капітальні інвестиції), регіонального (інтегральний індекс інвестиційного потенціалу) та рівня громади (обсяг залучених інвестицій), що забезпечує системність аналізу й оцінювання інвестиційного потенціалу з урахуванням екзогенних і ендегенних особливостей територіальних громад;

- удосконалено дефініцію поняття «інвестиційний потенціал територіальної громади», який пропонується розглядати як інтегровану сукупність інвестиційних ресурсів громади та можливостей їх активізації за рахунок використання діджитал-інструментів, що, на відміну від існуючих підходів, створює умови для формування сприятливого інформаційного середовища з метою забезпечення сталого розвитку громади в умовах сучасних викликів;

- розроблено методичний підхід до аналізу податкових надходжень як індикатора розвитку інвестиційного потенціалу громад із урахуванням впливу демографічних, інфраструктурних та економічних чинників, за допомогою методів Voruta та покрокової регресії, що дозволило визначити ключові фактори формування бюджету та розробити прогностичну модель оптимізації процесів управління на рівні громади;

- дістало подальшого розвитку теоретичне обґрунтування дуального ефекту діджиталізації в процесі управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, що, з одного боку, спрощує управлінські та інвестиційні процеси (за рахунок забезпечення доступності інформації для інвесторів), з іншого – підвищує конкурентоспроможність, прозорість та ефективність інвестиційної діяльності (через цифровізацію бізнес-процесів);

- побудовано економіко-математичну модель за статистичним методом pooling для моделювання залежності між обсягом залучених інвестицій та рівнем діджиталізації країни, оціненого на основі європейської методики Open data maturity з метою ідентифікації найбільш значущих факторів інвестиційної привабливості країни;

- ідентифіковано фактори впливу на процес залучення інвестицій на основі інтегрального індексу з урахуванням темпів зміни часткових соціально-

економічних показників (зокрема, загальних, екологічних, економічних, інвестиційних, інфраструктурних та торгівельних), а також виокремлення факторів-дестимуляторів, які потребують відповідних дій для мінімізації їх деструктивного впливу на рівень розвитку регіону та громади;

- розроблено методичний інструментарій комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади, що включає інтегрований аналіз соціально-економічних, інфраструктурних, фінансових, інноваційних та галузевих показників, порівняння з аналогічними громадами та використання SWOT-аналізу для визначення інвестиційної привабливості;

- обґрунтовано пропозиції щодо активізації інвестиційних процесів у межах територіальних громад на базі функціонування регіональних інвестиційних кластерів, що включають громади регіону, фінансово-кредитні установи, представників ІТ-бізнесу, регіональні заклади вищої освіти, консалтингові установи, співпраця між якими сприятиме діджиталізації громад та підвищенню рівня доступності даних про них для потенційних інвесторів.

Сформульовані в дисертації положення новизни, висновки і рекомендації є достовірними та базуються на особистих дослідженнях здобувача.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці науково обґрунтованих пропозицій щодо вирішення проблем обґрунтування механізмів управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації. Автор пропонує концептуальний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, що базується на структуризації вхідних даних у розрізі ієрархічних рівнів, обґрунтовує механізми активізації інвестиційних процесів у межах територіальних громад шляхом створення та функціонування регіональних інвестиційних кластерів. Результати зазначених наукових розробок були розглянуті та прийняті до впровадження Департаментом агропромислового розвитку та економічної політики Житомирської обласної державної адміністрації, що підтверджується довідкою від 27.01.2025 № 08/149/0/2-25/56, Черняхівською селищною територіальною громадою (довідка від 22.11.2024 №12-14/3093) та Високівською сільською

територіальною громадою (довідка від 22.11.2024 №759), Поліським національним університетом (довідка від 03.12.2024 № 2863/01-17).

4. Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях.

Основні результати дослідження Присяжної Т. апробовані на науково-практичній конференціях: Міжнародних – «Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти і технологій» (Полтава, 2024), «Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів» (Житомир, 2024), «Механізми управління розвитком територій» (Житомир, 2024), «Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу» (Житомир, 2024); Всеукраїнській – «Аерокосмічні технології в Україні: проблеми та перспективи» (Київ, 2021).

5. Оцінка структури, мови і стилю дисертації, відповідність дисертації вимогам МОН України і освітньо-наукової програми.

За змістом, сутністю, структурою та оформленням дисертаційна робота Присяжної Т. відповідає вимогам до робіт такого профілю, містить анотацію, вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота відзначається логічною та завершеною структурою, послідовністю викладу матеріалу й повним розкриттям змісту кожного з визначених розділів.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади управління інвестиційним потенціалом територіальних громад в умовах діджиталізації» – визначено інвестиційний потенціал як об'єкт управління територіальних громад, надано визначення цього поняття (с. 26–45); проаналізовано позитивні впливи діджиталізації на управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, надано інтерпретацію поняття діджиталізація інвестиційної діяльності територіальних громад (с. 45–59); розроблено алгоритм комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади, який складається з 8 послідовних етапів (с. 59–80).

У другому розділі «Сучасні тенденції реалізації інвестиційного потенціалу України в умовах діджиталізації» – проведено статистико-аналітичну оцінку інвестиційної діяльності України та визначено рівень впливу процесів

діджиталізації на інвестиційний потенціал країни (с. 83–99); ідентифіковано фактори впливу на формування інвестиційного потенціалу Житомирської області (с. 99–114); проведено оцінювання розвитку територіальних громад країни на основі соціометричного опитування (с. 114–130).

У третьому розділі «Імперативи управління інвестиційним потенціалом територіальних громад: стратегічні пріоритети та цифрові інновації» – обґрунтовано стратегічні пріоритети залучення інвестицій територіальними громадами (с. 133–148); ідентифіковано ключові фактори впливу на бюджетну стабільність громад в умовах зростання інвестиційної привабливості та запропоновано сценарії для збільшення бюджетних надходжень територіальної громади (с. 163–205); обґрунтовано напрями цифрової трансформації інвестиційного процесу в територіальних громадах (с. 162–178).

Основний текст дисертації викладено на 170 сторінках, містить 10 таблиць і 46 рисунків.

Текст дисертаційної роботи оформлений відповідно до ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання». Список використаних джерел за усіма найменуванням відповідає ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

За своїм тематичним змістом дисертаційне дослідження відповідає вимогам ОНП «Менеджмент», що реалізується в Поліському національному університеті МОН України.

6. Ідентичність анотації та основних положень дисертації.

Зміст анотації та основні положення дисертаційної роботи Присяжної Т. узгоджуються між собою за формулюванням мети, об'єкта, предмета, завдань, наукової новизни та висновків. Анотація не містить відомостей, що не представлені в основному тексті дисертації.

7. Академічна доброчесність.

Під час опонування дисертаційної роботи Присяжної Т. та опублікованих наукових праць, у яких відображено основні результати дослідження, випадків порушення академічної доброчесності не виявлено. Використані джерела оформлені з дотриманням вимог, а виклад матеріалу відзначається авторським стилем.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Відзначаючи вагому теоретичну і практичну значимість дисертаційної роботи Присяжної Т., необхідно звернути увагу на деякі положення дисертації, які можуть слугувати підставою для дискусії, та окремі недоліки, зокрема:

1. У теоретичній частині дисертації автор виділяє природо-ресурсний, інфраструктурний, фінансово-економічний, кадровий, соціально-культурний, інституційний та інноваційний типи потенціалу територіальної громади (рис. 1.1, с. 36.). Водночас, з рисунку незрозуміло, до якого саме типу слід віднести підприємницький потенціал у контексті розвитку підприємницької здатності – спроможності місцевого населення оптимально використовувати наявні ресурси з метою забезпечення максимального соціально-економічного ефекту. Саме цей вид ресурсу відіграватиме ключову роль у післявоєнному відновленні сільських територій та залученні інвестицій.

2. У дисертаційному дослідженні використано значну кількість сучасних методів наукового дослідження. На нашу думку, у теоретичній частині роботи доцільним було б додати опис всіх використаних методів математичного аналізу та моделювання із наведенням відповідних формул та пояснень до них.

4. У п. 2.2 дисертаційної роботи метод регресійного аналізу автор використовує з метою ідентифікації факторів, які мають вагомий вплив на обсяг залучені інвестиції регіонів України (с. 114–110). Побудова багатофакторної регресійної моделі на основі отриманих результатів аналізу змогла б продемонструвати інтегральний вплив відібраних чинників на обсяг залучених інвестицій та створити методичну основу для розробки можливих сценаріїв розвитку інвестиційного потенціалу територіальних громад.

5. Відповідно до результатів соціометричного опитування встановлено, що, залежно від регіону Житомирської області, пріоритетними галузями розвитку громад є сільське господарство, лісозаготівельна та деревообробна промисловості (с. 128). Враховуючи зазначене, у пропозиціях щодо перспективних цифрових інновацій в управління інвестиційним потенціалом досліджуваного регіону доцільно було б більше уваги приділити напрямам діджиталізації саме цих галузей з обов'язковим врахуванням їх специфічних характеристик.

6. У дисертаційному дослідженні автор концентрує увагу на діджиталізації процесів управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на основі використання інструментарію ГІС (с. 133–178). На нашу думку, робота значно виграла б, якби автор приділив більше уваги й іншим інструментам цифровізації, зокрема, системам оптимізації прийняття рішень на місцевому рівні, платформам відкритих даних, CRM-системам для управління комунікаційними процесами з потенційними інвесторами, хмарним сервісам документообігу та ін.

Загалом наведені зауваження не знижують наукової та практичної цінності проведеного здобувачем дослідження, носять дискусійний характер і не впливають на загальний позитивний висновок.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Присяжної Тетяни Темурівни на тему «Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке характеризується науковою новизною і практичною цінністю.

За рівнем наукової новизни і практичної цінності, змістом та оформленням, ступенем апробації й відображенням в наукових працях дисертаційна робота відповідає Наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44

(у чинній редакції), а її автор – Присяжна Тетяна Темурівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Завідувач відділу аграрної економіки,
інформаційно-консультаційної роботи
та інноваційно-інвестиційного розвитку
Волинської державної
сільськогосподарської дослідної станції
Інституту сільського господарства
Карпатського регіону Національної
академії аграрних наук України,
кандидат економічних наук, доцент

Алла СОКОЛОВА

Підпис Соколової А. засвідчую:
Інспектор по кадрах

Наталія ГОНТА